

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1852.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Sedan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och öfrige vederbörande till Commerce-Collegium inkommit med anbefallde statistiske oppgifter rörande inhemske fabrikerne och manufacturerne samt husslöjderne och handtverkerierne för sistförflutna år 1852, får Collegium, till följd af föreskriften i Kongl. Maj:ts för Collegium utfärdade Nådiga Instruction af den 29 April 1834, nu i underdånighet afgifva en, med ledning af förenämnde oppgifter författad, berättelse om förhållandet med omförmälde näringar under loppet af förstberörde år.

Beträffande först *Fabriks-* och *Manufactur-näringen*, torde, i likhet med hvad i Collegii föregående berättelser iakttagits, särskildt böra redogöras för de till mängden och värdet af tillverkningarne mest betydande bland desse handteringar, nemligen:

1:o *Klädesfabrikerne*. Vid dessa inrättningar, till antalet 130 st., med 752 väfstolar och 3,509 arbetare, tillverkades sistlidet år 812,687 alnar egentligt kläde och 410,724 alnar diverse andra ylleväfnader, såsom corderoy, casimir, sattin, doffel och drapp m. m., äfvensom 8,163 st. shawlar, dukar och filter, alltsammans i

INLEDNING

TILL

Commerce-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med fabriker, manufakturer och handtverkerier i riket. – Stockholm : J. Hörberg, 1832-1858.

Täckningsår: 1830-1857.

Innehåller en årlig förteckning över patent (motsv.) åren 1830-1834. Patent benämndes Privilegia exclusiva fram till 1834 då den svenska patentlagen kom.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. D, Fabriker och manufakturer.

Kommerskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1859-1912.

Täckningsår: 1858-1910.

Innehåller en årlig förteckning över patent åren 1858-1884. År 1885 inrättades det första svenska patentverket, Kongliga Patentbyrån, vilken övertog registrering av patent.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 6: Tab. 5. Fabrikernas tillverkningsvärde 1836-1895.

Kommerskollegii underdåniga berättelse om fabrikernas och manufakturernas ställning år 1852.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

Commerce-Collegii underdåniga Berättelse om Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1852

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
Inledning.....	1.
1:o Klädesfabrikerne.....	1.
Etoffs-tillverkningen.....	4.
2:o Bomulls- och Linneväfnadsfabrikerne.....	4.
3:o Mekaniska Bomulls-spinnerierne.....	5.
4:o Segel- och Tältduks-fabrikerne.....	6.
5:o Siden-fabrikerne.....	7.
6:o Bandfabrikerne.....	7.
7:o Strumpfabrikerne.....	8.
8:o Kattuns-tryckerierne.....	8.
9:o Färgerierne.....	9.
10:o Sockerraffineringsverken.....	9.
11:o Tobaks- och Snus-fabrikerne.....	10.
12:o Läderfabrikerne.....	10.
Saffian.....	11.
13:o Fabrikerne för åstadkommande af glas.....	11.
14:o Fabrikerne för åstadkommande af papper.....	12.
15:o Oljeslagerierne.....	13.
16:o Fabrikerne för tillverkning af porcelaine.....	14.
17:o Såpsjuderierne.....	14.
18:o Mekaniska verkstäder.....	14.
19:o Porterfabrikationen.....	15.
Övrig Tillverkning.....	15.
Husslöjderne.....	17.
Handtverkerierne.....	18.

Sammandrag för År 1852

	Sid.
Lit. A. Jemförelse-Sammandrag för åren 1851 och 1852....	21.
General-Sammandrag öfver de vid Fabrikerne och Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för åren 1851 och 1852...	22.
Vid Fabrikerne hafva under loppet af åren 1851 och 1852 följande qvantiteter blifvit tillverkade.....	23-26.
Litt. B. Förteckning å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium utfärdade år 1852.....	27-32.
Lit. C. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne Förteckningar öfver Handverkare med deras Gesäller, Lärningar och andre Arbetare år 1852.....	33-38.
Litt. D. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne Förteckningar öfver den Bevill- ning, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade år 1852.....	39-43.
Litt. E. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne Förteckningar öfver den Bevill- ning, hvartill Fabrikanter, Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet blifvit taxerade år 1852.....	44.
Litt. F. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne uppgifter å sådane personer, som, enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handt- verks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handtverksarbeten i Städerna*).....	45-48.
Litt. G. Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Colle- gium inkomne uppgifter å sådane personer, som, enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handt- verks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handtverks- arbeten på landet.....	49.

COMMERCE-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Fabrikernes och Manufacturernes ställning år 1852.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Sedan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och öfrige vederbörande till Commerce-Collegium inkommit med anbefallde statistiske oppgifter rörande inhemske fabrikerne och manufacturerne samt husslöjderne och handtverkerierne för sistförflutna år 1852, får Collegium, till följd af föreskriften i Kongl. Maj:ts för Collegium utfärdade Nådiga Instruction af den 29 April 1834, nu i underdånighet afgifva en, med ledning af förenämnde oppgifter författad, berättelse om förhållandet med omförmälde näringar under loppet af förstberörde år.

Beträffande först *Fabriks-* och *Manufactur-näringen*, torde, i likhet med hvad i Collegii föregående berättelser iakttagits, särskildt böra redogöras för de till mängden och värdet af tillverkningarne mest betydande bland desse handteringar, nemligen:

1:o *Klädesfabrikerne*. Vid dessa inrättningar, till antalet 130 st., med 752 väfstolar och 3,509 arbetare, tillverkades sistlidet år 812,687 alnar egentligt kläde och 410,724 alnar diverse andra ylleväfnader, såsom corderoy, casimir, sattin, doffel och drapp m. m., äfvensom 8,163 st. shawlar, dukar och filter, alltsammans i

värde uppgifvet till 5,057,643 R:dr, hvilken tillverkning, hvad fint kläde och annat ylleväfnads alngods beträffar, öferskjuter den för år 1851 upptagne med 34,776 alnar kläde och 29,371 alnar diverse andra ylleväfnader, men, i afseende på medelfint och groft kläde, samt st. shawlar m. m., understiger fabrikationen deraf samma år med sammanlagdt 185,936 alnar och 1,901 st. Värdet å klädesfabrikernes samtliga tillverkningar år 1852 utgör 586,784 R:dr mindre än den värde-summa, hvar-till klädesfabrikationen i sin helhet år 1851 uppskattades.

I Norrköping, hvarest förlidet år 99 klädesfabriker varit i gång med begagnande af 560 stolar och 2,545 arbetare, bestod tillverkningen samma år af 616,494 alnar kläde, 135,938 alnar corderoy, 71,049 alnar casimir och sattin, 67,625 alnar doffel och drap m. m., 20,683 alnar fris, ratin m. m., eller tillsammans 911,759 alnar, samt 48 st. shawlar och dukar, hvilken varumängd, uppskattad till 4,036,649 R:dr, understiger den för år 1851 uppgifne med 117,077 alnar och 3 st.

Följande fabriksidkare i nämnde stad hade nästlidet år de betydligaste tillverkningarne af ifrågavarande slag, nemligen: Bolaget L. J. Söderberg & Arosenius, J. J. Schubert, L. J. Eliasson, Titus Lundmark, Sebardt & Ros, Fr. Th. Carlson och D. J. Davidsson; och är tillverkningen i värde uppgifven: hos förstbemälte Bolag till 204,681 R:dr, hos Schubert till 198,132 R:dr, hos Eliasson till 151,038 R:dr samt hos de öfrige af ofvannämnde fabriksidkare hvardera till olika värden mellan 120,000 R:dr och 100,000 R:dr.

I Stockholm förfärdigades år 1852, vid 7 fabriker med 11 stolar och 73 arbetare, tillsammans 18,734 alnar diverse ylleväfnader, deribland 4,882 alnar hufvudsakligen groft kläde jemte 5,857 st. shawlar och dukar, till ett sammanräknadt värde af 76,473 R:dr eller 57,301 R:dr mindre än fabriktionsvärdet året nästföret; och var den betydligaste tillverkningen åstadkommen vid Bolaget Beyer & Behrlings fabrik, der den är upptagen till ett värde af 50,052 R:dr.

Uti de öfrige 11 städer i Riket, hvarest klädesfabriker år 1852 varit i gång, utgjorde sammanlagde tillverkningen berörde år 248,085 alnar kläde och andra ylleväfnader samt 2,258 st. faltar, hvilken fabrikation till större delen eller med 190,644 alnar och 2,071 st. åstadkommits i följande städer, nemligen: i Halmstad å J. R. Wallbergs & Söners fabrik 68,358 alnar hafvudsakligen groft kläde m. m.,

samt 1,523 st. filter; i Nyköping, der å 4 fabriker tillverkades sammanlagdt 62,942 alnar, hvaraf 40,057 alnar utgjordes af corderoy; och i Wexjö, hwarest vid den fabrik, som tillhör J. Wahlqvist, tillverkningskvantiteten utgjorde 37,419 alnar, till större delen groft kläde, och 548 st. filter.

Vid de på särskilda orter å landet inrättade 8 st. klädesfabriker tillverkades förlidet år sammanlagdt 44,833 alnar, till ett tillhoparäknadt värde af 200,144 R:dr, utaf hvilket förstnämnde belopp 19,540 alnar förfärdigats vid den Stadsmäklaren J. A. Berg tillhörige Åhleströms fabrik i Stockholms Län och 48,578 alnar vid fabriken å Stigslund nära Gefle, hvilken äges af Bolaget Göransson & Sprinchorn.

Ägarne till förenämnde ylleväfnadsfabrik i Halmstad, Bolaget J. R. Wallberg & Söner, som för densammas ändamålsenliga bedrivande undfått och under år 1852 innehaft förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, hafva med vederbörande Embetsmyndighets intyg styrkt, att de för samma år fullgjort det i nämnde afscende för lånets bibehållande under bestämd tid föreskrifne villkor.

Enligt Tull-Specialerne infördes till Riket förlidet år diverse slags helylleväfnader, såsom mattor, doffel, filter, fris och frisad, flanell, jemte andra slag, hvilka, med undantag af flanell, hvarom nedan förmäles, äro uppskattade till 245,984 R:dr, eller 13,284 R:dr mindre än värdet å importen af sådana varor år 1851, hvarförutan ylleveror, af 2,003 R:drs värde, i följd af fartygs strandning, till förtullning anmäldes. Af så kallade halfylleväfnader, ej specificerade, infördes sistlidet år alngods för ett värde af 820,300 R:dr, hvilket, oberäknadt 4,309 R:dr utgörande värdet å ett parti halfylleväfnader, som i anseende till strandning förtullades, utgör 94,423 R:dr lägre belopp än det hvartill införseln af slika varor år 1851 beräknades. Dessutom införtullades hel- och halfylledukar för 143,524 R:dr, eller för 10,225 R:dr mindre än sistberörde år. Exporten af ylleväfnader är för nästlidet år upptagen till endast 1,435 R:dr.

Af ull importerades förlidet år 1,494,557 Z Jutsk och Isländsk samt 323,167 Z af andra slag, hvilka kvantiteter understiga importen af ull året förut med 217,561 Z af det förstnämnda och 163,428 Z af de sednare slagen. Härförutan inkommo, i följd af strandning, 5,442 Z till större delen grof ull. Af sådan vara exporterades sistlidet år 9,554 Z .

I afseende på den med yllefabrikationen sammanhang ägande *Etoffs-tillverkningen* får Collegium i underdånighet anmäla, att denna tillverkning, som förlidet år bedrivits vid 2:ne fabriker, begge i Stockholm, utgjordes af 46,819 alnar, värde 16,676 R:dr och bestående hufvudsakligast af flaggduk och flanell. I jemförelse med den för år 1851 anmälda, hade fabrikationen sistlidet år ökat sig till qvantiteten med 7,454 alnar och i värde med 2,927 R:dr. Importen af flanell sistlidet år utgjorde 2,363 \mathcal{L} , värde 7,090 R:dr, eller 3,209 R:dr mindre än värdet å importen deraf året förut. Af kamulls- kardulls- eller så kalladt klädmakaregarn, brodér- och kamelgarn införtlades år 1852 tillhopa 34,513 \mathcal{L} samt, i anseende till strandning, 40,315 \mathcal{L} kamel- och kamullsgarn, äfvensom, på grund af särskildt tillstånd, 18,691 \mathcal{L} färgadt och ofärgadt streichgarn.

2:o *Bomulls- och Linneväfnadsfabrikerne*, till antalet 29 st. med tillsammans 1,042 stolar och 1,371 arbetare, lemnade år 1852 en tillverkning af 3,096,808 alnar väfnader, bestående af bomullslärf, cambric, shirting, calico, m. m., samt 64,272 st. dukar m. m. af åtskilliga slag, hvilken varumängd, uppskattad till 703,425 R:dr, öfverskjuter den året förut åstadkomne, hvad qvantiteten angår, med 424,388 alnar och 3,766 st., och i afseende på värdet, med 37,861 R:dr; och tillverkades större delen af förstnämnde qvantitet väfnader, eller 2,364,456 alnar, vid Rydboholms i Kinnaroma socken uti Marks härad af Elfsborgs Län inrättade mekaniska bomullsväveri, tillhörande fabriksidkaren Sven Eriksson.

Värdet å förlidet år införtullade hvita och färgade bomullsväfnader är uppgifvet till 455,144 R:dr, som, sammanlagdt med 3,339 R:dr, eller värdet å dylika väfnader, hvilka efter strandning inkommo, utgör 30,435 R:dr mindre än värdet å importen af sådana varor år 1851; och af bomullsväfnader blandade med lin importerades för 21,957 R:dr. Exporten af bomullsväfnader är för år 1852 uppgifven till 24,691 R:dr eller 6,269 R:dr mera än för året nästförut.

Sistlidet år infördes till Riket åtskilliga slags linneväfnader för ett värde af 24,749 R:dr, hvarförutan sådana varor af 1,557 R:drs värde efter strandning inkommo; och exporterades af dylika väfnader utaf flere slag för 16,268 R:dr. Om härmed jemföres förhållandet året förut, inhemtas, att importen af linneväfnader upp-

gick till ungefärligen lika värde för begge åren, men att exporten deraf understeg utförselvärdet året förut med 44,820 R:r.

Af hvitt bomullsgarn införtullades sistförflutna året 422,839 Z under N:o 26 och 1,069,050 Z vid och öfver samma nummer; och inkommo dessutom, i följd af strandning, 26,094 Z under N:o 26 samt 57,894 Z af denna samt högre nummer. Vid jemförelse mellan de begge sistförflutna åren befinnes, att importen förlidet år ökades, af garn under N:o 26 med 78,663 Z , och af garn af de högre numrorna med 234,222 Z . Härförutan infördes till Riket sistlidet år 423,744 Z färgadt bomullsgarn, bestående nära uteslutande af så kalladt Turkiskt rödt.

Den egentliga importen af lin samma år utgjorde 8,424 $L\text{Z}$, hvarförutan, i följd af strandning, deraf inkommo 2,760 $L\text{Z}$. Af lin exporterades 280 $L\text{Z}$.

3:o *Mekaniska Bomulls-spinnerierne.* Vid dessa verk, till antalet 44 st. och hvarvid 4,866 arbetare användes, utgjorde fabrikationen sistlidna året 6,653,790 Z bomullsgarn till större delen af numror under 26, hvilken tillverkning, värderad till 3,553,284 R:dr, öfverstiger den för år 1854 uppgifne med en kvantitet af 648,709 Z och i värdet med 273,794 R:dr. Bland inhemska Bomulls-spinnerierne hade följande, år 1852, den största tillverkningen, nemligen: Rosenlunds spinneri uti Götheborg, tillhörigt Grosshandelsbolagen Röhss & Brusewitz och Alex. Barclay & Co samt Grosshandlanden C. D. Lundström, 1,462,404 Z , hvaraf 230,240 Z utgjorde garn af N:o 26 och deröfver; Strömma spinneri i Blekinge län, som tillhör ett bolag, 853,682 Z ; Nääs spinneri i Elfsborgs län, tillhörigt bolaget P. W. och J. T. Berg, 784,373 Z , deraf 267,256 Z af N:o 26 och deröfver; spinneriet i Norrköping, tillhörigt flere intressenter, 734,276 Z ; Thorshags spinneri i Östergötlands län, som numera äges af Grosshandlanden G. Eklund, 664,990 Z ; Grosshandelsbolagets under firma Aug. Bergman spinneri vid Harg nära Nyköping, 586,500 Z , samt det vid Strömsbro på Gefle stads område anlagda, ett Actie-bolag tillhöriga, spinneri, 517,327 Z .

I sammanhang med uppgiften om bomulls-spinnerierne bör meddelas, att det vid Almedahl i Götheborgs och Bohuslän anlagda, ett bolag tillhöriga, mekaniska linspinneri förlidet år lemnade en tillverkning af 469,994 Z lingarn och lintråd, i värde ansedd till 444,533 R:dr.

Intressenterne i Rosenlunds bomulls-spinneri, Fabriksbolaget P. W. och J. T. Berg, Intressenterne i Norrköpings spinneri, Grosshandlanden G. Eklund, Grosshandshuset under firma Aug. Bergman, numera aflidne Grosshandlaren G. F. Hennigs Sterbhusdelägare såsom ägare af Mölnlycke bomulls-spinneri och väfveri nära Götheborg, samt ägarne till Almedahls linspinneri, hvilka alla, hvar för sig, för ändamålsenligt bedrivande af omförmälda fabriksinrättningar innehafva förlagslån af Manufactur-Discont-Fonden, hafva med vederbörliga bevis ådagalagt, att de ifrågakvarande är iakttagit och fullgjort det för länens bibehållande i förenämnde afseende stadgade vilkor.

Sistlidne år importerades 8,636,534 Z bomull, hvilken qvantitet med 647,103 Z öfverstiger importen af berörde råämne år 1851.

4:o *Segel- och Tältduks-fabrikerne.* Vid dessa inrättningar, 11 till antalet och med en arbetsstyrka af 1,105 personer, förfärdigades sistlidet år 602,802 alnar segel- och tältduk, deraf 98,669 alnar tillverkade af bomullsgarn, samt 88,807 alnar buldan och pressenningsduk m. m., tillsammans 691,609 alnar, uppskattade till 325,262 R:dr, hvilken fabrikation, i förhållande till den som för år 1854 uppgafs, visar en minskning till qvantitet af 98,559 alnar och i afseende på värdet af 49,037 R:dr.

Likasom de föregående åren var tillverkningen förlidet år betydligast å den vid Jonsered i Götheborgs och Bohuslän anlagde, Grosshandelsbolaget W. Gibson & Söner tillhörige fabrik, hvarest den utgjorde 498,538 alnar segel- och tältduksväfnader m. m., eller nära tre fjerdedelar af hela inhemska fabrikationen af sådana varor. Dernäst lemnade Rosenlunds fabrik i Götheborg största tillverkningen, belöpande till 108,840 alnar bomulls-segelduk, m. m.

Värdet å de år 1852 från utrikes orter, förnämligast från England, Danmark, Lybeck och Ryssland, inkomne segel- och tältduks-väfnader är upptaget till 10,636 R:dr, hvilken summa, sammanräknad med 1,238 R:dr, eller värdet å till följd af strandning förtullad segelduk, med 4,042 R:dr understiger importvärdet för slika varor året nästförut. Värdet af exporten af berörde slags väfnader är uppgifvet till 5,413 R:dr, som utgör 3,393 R:dr mindre än värdet å till främmande länder år 1851 utförde dylika väfnader.

Af hampa importerades förlidet år 10,074 *Sk℔*, hvartill komma 939 *Sk℔* i följd af strandning införde. Sammanräknade beloppet utgör 1858 *Sk℔* mera än hvad af hampa nästföregångne året till Riket inkom.

5:o *Siden-fabrikerne*. Denna fabriksgren bedrefs nästlidna året vid 15 särskilda verk, alla befintliga i Stockholm och hvarvid sysselsattes 788 personer. Tillverkningen utgjordes samma år af 248,635 alnar flerahanda slags siden- och halvesiden-väfnader samt 208,057 st., hufvudsakligast dukar, alltsammans i värde uppskattadt till 943,174 R:dr. Jemförd med den för år 1851 uppgifne, ökades tillverkningen med 9,245 alnar och 1,016 dukar, men minskades, i afseende å det öfriga af fabrikationen, i någon fastän mindre betydlig mon, och värdet å tillverkningen i dess helhet öfversköt med 33,507 R:dr det belopp, hvartill hela inhemska siden-fabrikationen sistnämnde år beräknades. Af sammet och felb fabricerades icke något förlidet år.

Bland Sidenfabrikanterne hade sistlidet år L. Meyerson och K. A. Almgren, Bolagen M. Samson & Elliot och Casparsson & Schmidt samt Fabriksidkaren L. J. Hjerta de betydligaste tillverkningarne, i värde uppgående: vid Meyersons fabrik till 188,756 R:dr, vid Almgrens till 155,239 R:dr, hos Samson & Elliot till 152,708 R:dr, hos Casparsson & Schmidt till 147,203 R:dr, samt vid Hjertas fabrik till 121,684 R:dr.

Importen af ofärgadt och färgadt silke utgjorde förlidet år 42,434 *℔* eller 3,126 *℔* mindre än året förut; och uppgick värdet af de förstnämnde år införtulade hel- och halvesidenväfnader till 231,100 R:dr, hvaruti inbegripas 37,504 R:dr för felb och peluche samt 22,806 R:dr för sammet. Hela importvärdet understiger med 34,916 R:dr det belopp, hvartill införseln af ifrågavarande slags fabriker året förut beräknades. Exporten af sidenväfnader sislidet år, bestående nära uteslutande af helsiden till Finland, belöpte sig till 4,366 R:dr eller 8,530 R:dr mindre än värdet å utförseln af sidenvaror nästföregångne året.

6:o *Bandfabrikerne*, till antalet 9 st., hvaraf 8 befintlige i Stockholm och 1 i Malmö, lemnade år 1852 en tillverkning af siden-, bomulls- och ylleband, m. m., beräknade dels i stycken, dels i antal, för ett värde af 46,386 R:dr, som med 1,887 R:dr understiger värdet å bandfabrikationen året nästförut. Fabriksidkaren C.

W. Fagerlin hade vid sin fabrik här i staden förlidet år den betydligaste tillverkningen af ifrågavarande väfnader, i värde belöpande sig till 12,623 R:dr.

Band af åtskilliga slag, hufvudsakligen af siden, halfsiden och bomull importerades samma år till en kvantitet af 15,814 \mathcal{L} , i värde ansedd till 167,797 R:dr, hvilken summa är 16,717 R:dr högre än värdet å hvad af dessa artiklar året förut till Riket inkom.

Exporten af band, hufvudsakligen linneband, är beräknad till 1,016 R:drs värde, eller 367 R:dr mindre än värdet å band-utförseln år 1851.

7:o *Strumpfabrikerne* utgjorde år 1852, 19 st., hvarvid användes 560 arbetare, och sammanlagda tillverkningen belöpte sig till 206,299 par bomulls- och yllestrumpor samt kalsonger m. m., 37,805 st. bomulls- och ylletröjor, mössor och halsdukar m. m., äfvensom 2,409 alnar ylle- och bomullstricot- och kjettvirknings-tyg, alltsammans i värde upptaget till 195,849 R:dr, hvilken tillverkning öfverskjuter den för år 1851 anmälda, till kvantiteten med 66,094 par, 9,426 st. och 2,160 alnar samt i värde med 59,860 R:dr.

De idkare, hvilkas tillverkningar förlidet år uppgifvits till de högsta värdena, voro: Enkan E. C. Forssberg i Norrköping, samt Fabriksidkarne Heinr. Röhss i Göteborg och John Söderberg i Stockholm; uppgående tillverkningsvärdet hos den förstnämnda till 45,854 R:dr, hos Röhss till 41,087 R:dr samt vid Söderbergs fabrik till 40,182 R:dr.

Af bomulls- och redgarns-strumpor införtullades sistlidet år 17,515 \mathcal{L} , hvilken införselskvantitet, värderad till 74,187 R:dr, med 5,218 R:dr, understiger värdet å införseln af dylika varor året förut. Af strumpor utfördes endast ett obetydligt parti.

8:o *Kattuns-tryckerierne*. År 1852 belöpte sig sammantagne tillverkningen vid 23 sådana inrättningar till 212,379 alnar kattuner och möbeltyg samt 210,388 alnar diverse tryckta tyger, tillsammans 422,767 alnar äfvensom 240,878 st. dukar och shawlar m. m., hvilken fabrikation, värderad till 88,684 R:dr, understiger, hvad alngodset angår, den år 1851 åstadkomne med 11,433 alnar, men i dukar m. m. öfverskjuter tillverkningskvantiteten sistnämnde år med 63,466 st. Värdet å kattuns-tryckeriernes hela tillverkning utgör 241 R:drs högre belopp än det, hvartill densamma år 1851 uppskattades.

Den

Den betydligaste tryckning af väfnader verkställdes äfven sistlidet år vid den J. Pinæus' Enka tillhörige, nära Götheborg belägne fabrik, Eriksberg kallad, hvarest tillverkningsvärdet beräknades till 54,242 R:dr.

År 1852 införtullades tryckta bomullsväfnader för ett värde af 314,062 R:dr, hvilket, tillsammans med 366 R:dr eller värdet af ett parti, som efter strandning inkom, utgör 144,871 R:dr mindre än värdet å importen af så beskaffade väfnader år 1851.

9:o *Färgerierne*. Så vidt de till Collegium härom inkomna uppgifter föranleda, uppgick färgerilönen med 455 st. förlidet år i gång varande verk af detta slag till en sammanräknad summa af 644,615 R:dr, eller 11,019 R:dr mindre än det belopp, som för verkställd färgning år 1851 beräknades: och hade bland dessa inrättningar G. E. Lidbergs i Borås samt Almedahls fabrik i Götheborgs och Bohuslän den betydligaste färgning; uppgående arbetslönen för färgade varor å förra stället till 32,525 R:dr och vid Almedahls fabrik till 27,850 R:dr.

10:o *Sockerraffineringsverken*, hvilka år 1852 utgjorde ett antal af 19 st., deraf 2:ne å landet inrättade, lemnade samma år en tillverkning af 16,519,765 Z socker af åtskilliga slag och 5,418,513 Z sirup, som, värderad till 4,765,454 R:dr, öfversteg den för år 1851 till kvantiteten med 1,243,762 Z socker och 81,182 Z sirup samt i uppgifvet värde med 61,623 R:dr.

De största kvantiteter socker och sirup bereddades sistlidet år vid Grosshandelsbolaget D. Carnegie & C:s fabrik nära Götheborg, nemligen tillsammans 6,191,849 Z , och dernäst å den vid Rosendahl i Mölndahl nära Götheborg anlagda, Grosshandlanden D. O. Francke tillhöriga, samt vid det i Landskrona anlagda, bolaget H. J. Mattson & C:o tillhörande sockerbruk, och utgjorde fabrikationen å förra stället 4,187,698 Z samt å det sednare 3,888,542 Z socker och sirup sammanlagdt.

Bland öfrige ägare af socker-raffineringsverk, deraf å 12 i Stockholm befintlige sammanräknade tillverkningen besteg sig till 6,331,437 Z socker och sirup, hade följande de största tillverkningarne år 1852, nemligen: Jac. von Leesen i Norrköping 985,868 Z , Bolaget Åhrberg & Fagerberg i Stockholm 900,058 Z , W. A. Freundt i Stockholm 783,106 Z samt H. H. Backmann derstädes 736,760 Z .

Samma år införtullades 25,045,752 Z rått, oförädladt socker, hvilken varumängd, sammanräknad med ett quantum af 195,304 Z , som efter strandning inkom, öfverstiger den året förut importerade med 36,935 Z . Af utländskt förädladt socker, deraf införseln året förut utgjorde 54,408 Z , införtullades år 1852, 821,898 Z , oberäknade 4,598 Z , hvilka i anseende till strandning förtullades.

Exporten af inom landet åstadkomne sockerfabrikater, bestående hufvudsakligast af toppsocker till Finland, Norrige och Mecklenburg belöpte sig år 1852 till 41,987 Z eller 103,797 Z mindre belopp än hvad af sådana varor föregångna året utfördes.

11:o *Tobaks- och Snus-fabrikerne* utgjorde förlidet år 82 st., hvarvid bereddtes 1,876,710 Z diverse slags rök- och tuggtobak, deribland 302,705 Z cigarrer, samt 2,949,175 Z snus, alltsammans uppskattadt till 1,723,686 R:dr, hvadan fabrikationen öfversköt den för år 1851 anmälda, i vigt med sammanlagdt 242,432 Z och till värdet med 105,888 R:dr.

De största quantiteter af förenämnde fabrikater bereddtes sistlidet år vid J. F. Ljunglöfs tobaksfabrik i Stockholm, nemligen 631,291 Z , till större delen snus. Af öfrige tobaksfabrikanter hade samma år Grosshandlanden Th. A. Aspelin i Stockholm, Bolaget A. G. Strömberg & Son derstädes samt Handlanden F. H. Kockum i Malmö de största tillverkningarne, uppgående vid den förstnämndes fabrik till 399,094 Z , hvaribland 210,000 Z snus, vid A. G. Strömberg & Sons till 372,351 Z , deraf större delen snus, samt hos Kockum till 329,971 Z tobak och snus.

Af tobaksblad och stjolk importerades sistlidet år 4,417,916 Z eller 327,932 Z mera än hvad af dylika råämnen infördes år 1851. Importen af karfvad och spunnen tobak samt cigarrer och snus, utgörande 48,435 Z , öfverskjuter importbeloppet året förut med 3,897 Z .

Exporten af inom landet åstadkomne tobaksfabrikater, bestående till största delen af snus, utfördt till Danmark och Norrige, uppgick till 44,158 Z eller 4,440 Z mera än utförseln af sådana varor år 1851.

12:o *Läderfabrikerne*. Vid dessa inrättningar, som år 1852 utgjorde ett antal af 528 st., deribland 332 st. å landet, uppgick samma år tillverkningen till 1,932,286 Z sul- och smorläder samt 303,452 st. beredda skinn, af ett sammanlagdt värde af

4,377,465 R:dr, som med 60,545 R:dr öfverskjuter det läderfabrikationen år 1854 åsatta värde.

Å de fabriksidkarne M. Larsson och O. Wallgren tillhörige, särskilda lädergarfverier i Örebro samt Fabriksidkaren E. Collianders uti Götheborg bereddes år 1852 de största kvantiteterna af ifrågavarande slag, nemligen hos den förstnämnde 457,704 \mathcal{L} läder och 6,000 st. skinn, hos Wallgren 85,145 \mathcal{L} läder och 4000 st. skinn samt vid Collianders fabrik 81,206 \mathcal{L} läder. Vid de i Stockholm sistlidet år varande 7 garfverifabriker utgjorde tillverkningen sammanlagdt 228,122 \mathcal{L} läder samt 2,884 st. skinn, och hade å Grosshandlanden L. Tydéns fabrik beredts den betydligaste kvantiteten läder, uppgående till 65,376 \mathcal{L} .

År 1852 införtullades 3,410,422 \mathcal{L} oberedda hudar och skinn, hvilket importbelopp tillhoparäknadt med 9,870 \mathcal{L} , som efter strandning till förtullning anmäldes, utgör 351,176 \mathcal{L} mera än den kvantitet af berörde slags varor, som året förut från utrikes orter inkom. Af beredt läder och skinn importerades sistlidet år 15,095 \mathcal{L} eller 104 \mathcal{L} mindre än hvad af sådan vara år 1854 infördes. Exporten af inhemska lädervaror år 1852 är upptagen till 2,759 \mathcal{L} .

Tillverkningen af *Saffian* bedrefs förlidet år vid 3 fabriker i Stockholm och belöpte sig till 4,654 st. saffianskinn, tillsammans värde 8,602 R:dr, hvilken fabrikation understiger den för år 1854 uppgifna, i kvantitet med 5,384 st. och i värde med 13,525 R:dr. Största antalet saffiansskinn, eller 3,486 st., bereddes vid Bolaget Enblom & Granbergs fabrik.

13:o *Fabrikerne för åstadkommande af glas*, 17 till antalet, alla anlagde på landet, lemnade år 1852 en tillverkning af 10,000 kistor taffel- och annat fensterglas, värderad till 391,485 R:dr, samt åtskilliga slags glaskärl, uppskattade till 270,676 R:dr eller af tillhopa 662,161 R:drs värde, som med 62,348 R:dr understiger det uppgifna värdet af ifrågavarande fabrikation nästföregångna året.

De inrättningar af detta slag, hvilkas tillverkningar sistlidet år uppgingo till de högsta värdena, voro följande, särskilda bolag tillhöriga, nemligen: Kosta glasbruk i Kronobergs län, för en tillverkning af fenster- och annat glas till värde af 78,155 R:dr, Eda i Wermlands län för taffelglas och diverse glaskärl till 76,362 R:dr, Wentzelholm i Calmar län, för fensterglas och diverse glaskärl 54,738 R:dr; Bromö i Ska-

raborgs län, för fensterglas 53,488 R:dr, samt Reymyra i Östergöthlands län för diverse glaskärl till 52,945 R:dr.

Intressenterne uti Bromö glasbruk, som i och för utvidgning och förbättring af deras fabrikation utaf hvitt fensterglas, sistlidet är innehaft förlagslån af Manufaktur-Diskont-Fonden, hafva med vederbörligt bevis styrkt att de förlidet är ändamålsenligt bedrifvet omförmälte fabrik och sålunda i förenämnde afseende fullgjort hvad såsom vilkor för lånets bibehållande blifvit stadgadt.

Af glasvaror utaf åtskilliga slag införtullades sistlidet år för ett värde af 168,012 R:dr, eller för 144 R:dr mindre än året förut. Värdet å exporten af glasvaror, hvilket för år 1851 uppgick till 14,204 R:dr, är för sistlidet år uppgifvet till endast 1,743 R:dr.

14:o *Fabrikerne för åstadkommande af papper.* Tillverkningen sistlidna året vid 91 st. pappersbruk, deraf 88 på landet befintliga, utgjordes af 266,563 Ris, 16,774 L \mathcal{L} och 18,116 Rullar papper af flerehanda slag samt af en betydlig kvantitet af berörde vara beräknad i stycketal, hvaraf största delen bestod af vid Bankens pappersbruk förfärdigade blanketter till Sedlar och Charta Sigillata m. m., alltsammans värderadt till 957,054 R:dr. Pappersfabrikationen har, hvad antal ris samt stycketal angår, understigit den för år 1851 uppgifne med 4,017 ris och 741,082 st., men i afseende på de delar, som beräknas efter vikt och antal rullar, ökat sig med 668 L \mathcal{L} och 35 rullar; och vid jemförelse af de å pappersbrukens samtliga tillverkningar för begge åren uppgifne värden, har det för år 1852 beräknade med 34,985 R:dr öferskjutit det samma tillverkningar år 1851 åsatta värde.

Bland pappersbruken lemnade följande den största fabrikationen sistlidet år, nemligen: det i Christianstads län anlagda, fabriksidkaren S. M. Sunnerdahl tillhöriga verk, Klippan, 40,650 Ris och 7,348 Rullar; pappersbruket i Norrköping, hvilket äges af Grosshandlanden H. Trozelli, 24,653 Ris; Lessebo, beläget i Kronobergs län och tillhörigt Bergs-Rådet J. L. Aschan, 23,956 Ris och 1,726 Rullar samt Ny-qvarns i Stockholms län, som äges af ett bolag, 22,535 Ris och 2,492 Rullar.

Såväl ägarne till sistnämnde pappersbruk som Intressenterne i Korndahls i Mölndahl vid Götheborg anlagde pappersbruk, hvilka, för dessa verks ändamålsenliga bedrifvande, hvar för sig undfått och under år 1852 innehaft förlagslån af Manufaktur-

Diskont-Fonden, hafva med vederbörandes bevis ådagalagt, att omförmälte fabriker under samma år varit i full gång och verksamhet för papperstillverkning, hvarigenom förbemälde idkare sålunda behörigen uppfyllt de för lånens innebäfvande i förenämnde afseende föreskrifne vilkor.

Sistlidet är införtullades utländskt papper af diverse sorter för 46,692 R:dr, hvilken summa tillhopa med värdet å ett mindre, efter strandning inkommet, parti af samma vara, utgör 1,833 R:dr mindre än värdet å pappersimporten år 1851. Exporten af papper utaf inhemsk tillverkning är upptagen till ett värde af 66,726 R:dr och öfversteg sålunda med 30,065 R:dr värdet å utfördt papper år 1851. Af lump till pappersberedning importerades förlidet år 4,002 *L* och exporten deraf utgjorde 2,983 *L*.

15:o *Oljeslagerierne*. Prässning af olja verkställdes år 1852 vid 61 fabriker, hvaraf 57 funnos å landet. Sammanlagda tillverkningen uppgick till 469,409 kannor lin- och rofolja m. m., och erhöles derjemte efter prässningen 13,182 *Sk* oljekakor, alltsammans värderadt till 640,102 R:dr, eller 6,003 R:dr mera än värdet å fabrikationen vid oljeslagerierne året nästföret.

År 1852 bereddes de största kvantiteter olja vid det Grosshandlanden G. Sommelius i Stockholm tillhörige olje-slageri och raffineringsverk samt dernäst vid M. E. Delbancos i Mölndahl vid Götheborg, nemligen å förra stället 152,400 kannor och vid det sednare 110,000 kannor. Grosshandlanden Sommelius, som för utvidgande och ändamålsenligt bedrivande af sin ofvanomförmälde, efter förbättrade metoder anlagda fabrik, erhållit förlagslån af Manufaktur-Diskont-Fonden, har med vederbörligt intyg styrkt att samma fabrik fortfarande är i full gång.

Sistlidet är införtullades 1,241,266 *℥* hamp-, lin- och rofolja, hvaraf 1,109,130 *℥* hampolja, och öfversköt förstnämnde kvantitet importen af olja år 1851 med 610,637 *℥*. Exporten af olja, för år 1851 upptagen till 30,900 *℥*, utgjorde förlidet år 4,970 kannor, motsvarande 29,820 *℥* rofolja. Af oljekakor utfördes sistnämnde år 9,735 *Sk*, eller ett quantum af 1,208 *Sk* mera än hvad deraf exporterades året föret.

Af hamp-, lin- och rofrö importerades förlidet år 11,293 tunnor, hvarförutan 2,252 tunnor hamp- och linfrö efter inträffad strandning inkommo. Sammøntagne

beloppet utgör 4,549 tunnor mindre än införselskvantiteten år 1851. Exporten af sådana varor, belöpande sig till 11,829 tunnor, understeg utförseln berörde år med 844 tunnor.

16:o *Fabrikerne för tillverkning af porcelaine.* Vid Rörstrand i Stockholm och Gustafsberg å Wermdön, de enda här i Riket befintliga verk, hvarest fabrikation af porcelaine äger rum, uppgick värdet å tillverkningarne sistlidet år, på förra stället till 174,627 R:dr, och å det sednare till 165,000 R:dr, tillsammans 339,627 R:dr, hvilken summa med 16,665 R:dr öfverskjuter värdet å inhemska porcelaines-fabrikationen år 1851.

Af utländskt porcelaine införtullades år 1852, 73,753 \mathcal{L} , värde 74,288 R:dr, och understiger denna import den året förut verkställda med ett värde af 2,912 R:dr. Exporten af porcelaine, som år 1851 utgjorde 309 \mathcal{L} , uppgick år 1852 till 2,882 \mathcal{L} .

17:o *Såpsjuderierne.* Antalet af dessa inrättningar besteg sig år 1852 till 12 st. och sammanlagda fabrikationen dervid utgjorde 22,459 fjerdingar såpa, uppskattade till 151,135 R:dr, samt öfversteg således tillverkningen år 1851, till kvantiteten med 991 fjerdingar och i hänseende till värdet med 6,655 R:dr.

Bland de särskilda såpsjuderierne, hvaraf 5 funnos i Stockholm med en tillverkning af 11,025 fjerdingar, hade Grosshandlaren L. Monténs derstädes den största fabrikationen, uppgående till 5,000 fjerdingar.

Af såpa infördes icke något förlidet år, men utförseln deraf utgjorde 582 $L\mathcal{L}$, eller 403 $L\mathcal{L}$ mindre än året förut.

18:o *Mekaniska verkstäder.* Vid dessa inrättningar som år 1852 voro 24 till antalet, uppgick tillverkningen till ett värde af 425,330 R:dr eller 1,574 R:dr högre belopp än värdet år 1851; hvarförutan, efter hvad Collegium särskildt inhemtat, tillverkningarne vid Motala mekaniska verkstad, hvilken ej, såsom fabriker i allmänhet, är ställd under Collegii inseende, sistlidet år belöpte sig till ett sammanräknadt värde af 435,040 R:dr. De bland ifrågavarande fabriker, med undantag af Motala verkstad, som förlidet år lemnade de betydligaste tillverkningarne, voro Fabriksidkaren A. Keillers mekaniska verkstad i Götheborg, hvarest diverse smidda och gjutna ar-

beten åstadkommas för ett värde af 105,000 R:dr samt Fabriksbolaget J. & C. G. Bolinders i Stockholm, hvarå tillverkades för 94,200 R:dr.

Intressenterne i Motala verkstad, Fabriksidkaren A. Keiller i Götheborg, Handlanden F. H. Kockum i Malmö. Intressenterne i Trollhätte mekaniska verkstad, Fabriksidkaren J. W. Bergström i Stockholm samt Fabriksbolaget Lindahl & Runer i Gefle, hvilka hvar för sig erhållit förlagslån af Manufaktur-Diskont-Fonden för ändamålsenligt drifvande af deras mekaniska verkstäder, hafva behörigen styrkt, att nämnde verkstäder under förlidet år varit i full gång.

År 1852 importerades maskiner och redskap för ett värde af 288,875 R:dr, som med 183,737 R:dr understiger värdet å importen af så beskaffade artiklar året nästföret. Exporten förlidet år af maskiner eller delar deraf och redskap är i värde upptagen till 10,020 R:dr eller 15,499 R:dr lägre belopp än det utförseln af sådana tillverkningar år 1851 åsatta värde.

19:o *Porterfabrikationen*, som fortfarande åstadkommes endast vid det Grosshandelsbolaget D. Carnegie & Comp. tillhöriga porterbryggeri invid Götheborg, utgjorde sistlidet år 1,000 oxhöfden samt 826,800 hel- och halfbuteljer porter, tillsammans uppskattadt till 168,683 R:dr eller 26,442 R:dr mindre än det å porterfabrikationen år 1851 uppgifna värde.

Förlidet år införtullades 13,807 kannor porter och andra öl-sorter, hvilket quantum, tillhoparäknadt med ett parti af 42 kannor porter, som inkom i följd af strandning, understiger importen år 1851 med 2,506 kannor. Exporten af sådana drycker sistlidet år, utgörande 4,984 kannor nästan endast porter, nedgick till 6,758 kannors lägre belopp än utförselskvantiteten deraf nästförlutna året.

Vid alla öfriga, ofvan icke omförmälda, fabriks- och manufaktur-inrättningar af flerfaldiga slag, hvilka Collegium, till undgående af ökad vidlyftighet, ansett sig icke böra här specifikt upptaga, hafva tillverkningarne sistlidet år uppgått till ett sammanlagdt värde af 1,336,549 R:dr; och utgjorde antalet af dessa inrättningar och verkstäder 944 st., dervid varit begagnade 3,805 arbetare. Och får Collegium derjemte underdånigst anmäla, att med idkande hufvudsakligast af jern- och metall-manufaktur i Eskilstuna fristad 177 mästare och qvinnor, som drifva verkstad, samt

853 mantalsskrifne arbetare eller tillsammans 1,030 personer varit samma år derstädes sysselsatte.

Utom de fabrikanter, hvilka såsom innehafvare af förlagslån utaf Manufaktur-Diskont-Fonden blifvit här ofvan uppgifne, hafva jemväl följande tvänne idkare undfått och under år 1852 innehaft så beskaffade lån af nämnde fond, nemligen: Fabriksidkaren C. J. Sundborg för dess i Stockholm inrättade bronzfabrik och numera aflidne Fabriksidkaren i Norrköping G. Blombergh för så kallade ramvindar till torkning af ull, kläde och andra ylleväfnader; och hafva desse idkare med vederbörande Embets-Myndigheters bevis styrkt, att deras förenämnde inrättningar under förlidet år varit i full gång och verksamhet.

Af de här ofvan meddelade uppgifter och det sammandrag deraf, som innefattas i den under Lit. A. härjemte underdånigst fogade tabell, täcktes Eders Kongl. Majt i Näder inhemta: att antalet af Fabriker och Manufaktur-verkstäder vid 1852 års slut uppgick till 2,454 st., för hvilkas drifvande varit begagnade 22,645 arbetare; att, i jemförelse med förhållandet år 1851, fabrikerne minskats med 83 st. och arbetspersonalen med 603; att de vid väfveri-fabrikerne använde stolar år 1852 utgjorde 2,888 st. eller 16 st. flere än nästföregångne året; att, oberäknadt det för tillverkningen vid Motala mekaniska verkstad upptagne värdebelopp, 435,040 R:dr, fabriks- och manufaktur-tillverkningarnes sammanlagde värde år

1852 uppgått till	R:dr 24,213,771,
samt att, då värdet å de år 1851 åstadkomne tillverkningar utgjorde	» 24,224,122,
tillverkningsvärdet år 1852 med	R:dr 10,351

understigit det belopp, hvartill fabrikationen för år 1851 uppskattades.

Om likväl härvid tages i betraktande, att värdet af klädesfabrikernas tillverkningar sistlidet år nedgått med icke mindre än 586,784 R:dr, utvisar ofvanberörde förhållande, att öfrige fabrikshandteringar sammantagne under berörde år utvecklats en ökad verksamhet.

Öfver de patenter å här i Riket förut okände uppfinningar Collegium förlidet år meddelat, får Collegium i underdånighet bifoga förteckning (Lit. B).

Efter

Efter hvad härjemte underdånigst bilagde sammandrag (Lit. D och E) utvisa, uppgick den bevilling till Eder Kongl. Maj:t och Kronan, Fabriks- och Manufaktur-idkarne i Riket i och för deras rörelse år 1852 påförts, till ett sammanräknadt belopp af 42,939 R:dr 24 sk.; hvilket med 3,986 R:dr 34 sk. 5 rst. understiger den summa, som omförmälde idkare i bevilling år 1851 erlade.

Hvad angår *husslöjderne* och deribland först väfveri-näringen får Collegium i underdånighet anmäla, att enligt de från tullkamrarne i Borås och Ulricæhamn inkomne uppgifter å mängden af de inom Elfsborgs Län tillverkade, år 1852 afstämpade och derifrån till andre delar af Riket förpassade husväfnader, har berörde tillverkning utgjort:

af Bomulls-väfnader	8,396,295 alnar.
» Linne dito	421,384 »
» Ylle dito	465,413 »
	<hr/>
Tillsammans	9,283,092 alnar.

hvertill kommer:

» Bomullsdukar	1,376,508 styck.
hvilket förhållande, jemfördt med det som inom berörde ort ägde rum år 1851, visar en tillökning sistlidet år	
i Bomulls-väfnader af	1,267,430 alnar.
i Linne dito af	15,190 »
i Bomullsdukar af	291,227 styck.
hvaremot ylleväfnads-tillverkningen nedgått med 44,829 alnar.	

Rörande husväfnadsslöjden inom Rikets öfrige Län hafva de till Collegium i berörde afseende inkomne uppgifter icke eller för sistlidet år varit af den fullständighet, att någon fullt tillförlitlig grund för bedömandet af förhållandet härmed deraf kunnat hämtas, enär, enligt hvad Kronofogdarne i flere Fögderier anmält, det icke vore möjligt att med säkerhet angifva mängden af de utom tillverkningsorterna afyttrade väfnaderne; men Collegium har likväl trott sig böra här upptaga de kvantiteter husväfnad, som vederbörande ansett hafva blifvit, utöfver orternes egne behof,

åstadkomne och afyttrade dels särskildt i de län, der väfnads-slöjden inom vissa trakter utgör en hufvudsakligare näring, såsom Gefleborgs, Wester-Norrlands och Hallands län, dels i sammanräknadt helopp för de öfrige län, der nämnde slöjd är af mindre betydenhet, nemligen:

i Gefleborgs län, gröfre linneväfnad	2,125,000	alnar.
i Wester-Norrlands dito, gröfre och finare lärft	459,000	»
i Hallands dito, ylle- och linneväfnader	248,000	»
samt i Jönköpings, Christianstads, Södermanlands, Gottlands, Skaraborgs, Jemtlands, Kronobergs, Östergöthlands och Stora Kopparbergs Län, väfnader af flere slag, sammanräknade	202,400	»

Jemföras dessa qvantiteter med dem, som för år 1851 blifvit från ofvannämnde Län i enahanda afseende uppgifne, visar sig, att den i Gefleborgs Län sistlidet år åstadkomne och afyttrade tillverkningen understigit den för år 1854 med 40,000 alnar; att deremot husväfnads-tillverkningen i Wester-Norrlands och Hallands Län något, ehuru obetydligt, ökat sig, samt att sammanlagda beloppet af husväfnader inom öfrige här ofvan upptagne Län understiger det för år 1854 uppgifna med 20,050 alnar.

För den i Wester-Norrlands Län år 1854 åstadkomne tillverkning af finare lärftsväfnader hafva sistlidet år blifvit af dertill anvisade statsmedel utbetalade premier till en summa af 3,466 R:dr 19 sk. Banko, hvilken med 602 R:dr 5 sk. öfverskjuter hvad under nästföretgånga året för dylikt ändamål utgick.

I afseende å öfrige busslöjder, hvilka uti Collegii sistlidet år i detta ämne afgifne underdåniga berättelse till art och beskaffenhet uppgifvas, hafva, enligt hvad de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen insände närings-tabeller utvisa, några väsentliga förändringar under sistlidet år icke förekommit, och fortfar idkandet af samma slöjder å de orter, der de under en längre tidrymd utgjort föremål för allmogens sysselsättning, utan att under ifrågavarande år hafva i någon anmärkningsvärd mån af- eller tilltagit.

Vidkommande *Handtverkerierne*, så enär dessas idkare icke äro pligtige att uppgifva mängden eller värdet af sine tillverkningar, är Collegium icke i tillfälle att rörande desse handteringar meddela andre upplysningar än som kunna hämtas af de

från vederbörande embetsmyndigheter, i enlighet med af Collegium fastställda formulärer upprättade och insände förteckningar på antalet år 1852 af handverkare i städerna och köpingarne, samt handverkare och gerningsmän på landet, jemte deras gesäller, lärlingar och öfrige arbetare, äfvensom å den bevillning till Eders Kongl. Maj:ts och Kronan, som berörde år blifvit omförmälde idkare i och för deras rörelse påförd.

De sammandrag af nämnde förteckningar, som härjemte under Litt. C. D. och E. underdånigst bifogas, utvisa: att 1852 antalet af handverksmästare i städerna och köpingarne, samt qvinnor, som derstädes drifva handverksverkstäder, utgjort 7,620, af deras gesäller 6,810, af lärlingar 8,383 samt af andre vid handverken skattskrifne arbetare 1,558, eller sammanlagdt 24,371; att män och qvinnor, som på landet drifva handverksverkstäder, uppgått till ett antal af 1,799 samt af deras gesäller till 381, lärlingar till 733 och andre arbetare till 330, eller tillhopa 3,243; att antalet af de utaf socknarne särskildt antagne handverkare å landet eller s. k. gerningsmän är uppgifvet till 10,427 och af deras biträden eller arbetare till 5,633 eller sammanräknadt 16,060; samt att den i och för handtverksrörelsen påförda bevillning under ifrågavarande år utgjort för handtverkarne i städerna och köpingarne 73,915 R:dr 45 sk., för dem, som å landet drifva handverksverkstäder 3,488 R:dr och för gerningsmännen 13,118 R:dr 14 sk.; och befinnes vid jemförelse emellan dessa uppgifter och de för år 1851 mddelade, att år 1852 antalet minskats af mästare och handtverksidkande qvinnor i städerna och köpingarne med 34, och af gesäller med 282, men ökats af lärlingar med 300 och af andre arbetare med 56; att antalet af män och qvinnor, som på landet drifva handverksverkstäder, ökats med 157, af gesäller med 54 och af lärlingar med 128, men minskats af andre arbetare med 38; och att antalet af s. k. gerningsmän å landet ökats med 89 och af deras arbetare med 125; samt att den bevillning, som blifvit för 1852 samtliga ofvan omförmälde idkare för deras rörelse påförd, understigit för handtverkare i städerna och köpingarne den för 1851 uppgifne med 7,786 R:dr 3 sk., men ökats för dem, som å landet drifva handverksverkstäder, med 322 R:dr och för gerningsmän med 1,097 R:dr 14 sk.

Collegium får slutligen i underdånighet öfverlemna sammandrag under Litt. F. och G. öfver de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen samt Magistraterna i

städerna inkomne uppgifter å antalet under sistlidet år af de personer å landet och i städerna, som med behörigt tillstånd enligt 12 och 26 §§ af Eders Kongl. Maj:ts Fabriks- och Handverks-Ordning såsom försörjningsmedel med egna händer till af-salu åstadkommit handverks-arbeten eller andre tillverkningar, af hvilka samman-drag inhämtas, att antalet af förenämnde personer i Rikets samtliga städer uppgifvits till 2,829 af man- och 1,062 af qvinnokönet, eller tillsammans 3,891, och å landet till 399 personer af mankönet.

Af slöjdevaror, i Tull-taxan ej specificerade, utfördes sistlidet år för ett värde af endast 904 R:dr, som med 1,388 R:dr understiger värdet af exporten af dylika varor år 1851.

Collegium framhärdar med djupaste vördnad,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

C. D. SKOGMAN.

J. N. BORELIUS.

Stockholm den 30 November 1853.

L. S.
C. F. Ström.

Lit. A.

J e m f ö r e l s e - S a m m a n d r a g
för åren 1851 och 1852.

General-Sammandrag öfver de vid Fabrikerne och Manufakturerna befintliga Stolar och Arbetare samt Tillverkningsvärde för nedanskrifne år.

	År 1851.				År 1852.			
	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Stolar.	Egare och Arbetare.	Tillverkningsvärde.
Bomulls- och Linne-Fabriker	31	879	1,023	665,564	29	1,042	1,371	703,425
Klädes-Fabriker	156	922	4,377	5,644,427	130	752	3,509	5,057,643
Siden- do	17	525	805	909,667	15	527	788	943,174
Band- do	11	75	101	48,273	9	51	78	46,386
Mekaniska Spinnerier	15	—	2,293	3,390,428	17	—	2,031	3,669,895
Segelduks-Fabriker	12	191	1,148	374,299	11	176	1,105	325,262
Strump- do	18	268	372	135,989	19	327	560	195,849
Sockerbruk	21	—	679	4,703,831	19	—	667	4,765,454
Tobaks-Fabriker	79	—	1,277	1,617,798	82	—	1,338	1,723,686
Pappersbruk	91	—	1,299	922,069	91	—	1,390	957,054
Läder-Fabriker	519	—	1,686	1,316,650	528	—	1,635	1,377,165
Färgerier	444	—	1,639	652,634	455	—	1,628	641,615
Kattuns-Tryckerier	20	—	138	88,443	23	—	150	88,684
Glasbruk	17	—	909	724,509	17	—	933	662,161
Porcellainsbruk	2	—	650	322,962	2	—	617	339,627
Stenkärils- och Kakelugns-Fabriker	49	—	332	117,612	57	—	356	133,333
Oljeslagerier	65	—	208	634,099	61	—	194	640,102
Porterbryggerier	1	—	71	195,125	1	—	81	168,683
Vaxljus-Fabriker	2	—	6	10,154	1	—	2	200
Stearinljus- dito	2	—	57	63,363	2	—	61	67,813
Såpsjuderier	12	—	45	144,480	12	—	45	151,135
Repslagerier	23	—	175	82,847	27	—	201	110,291
Ur-Fabriker	137	—	313	34,978	120	—	246	29,278
Kort- do	11	—	86	35,927	10	—	73	33,064
Tapetmålerier och Tapet-Fabriker	14	—	128	68,022	18	—	133	41,405
Kemiska tillverkningar af Färger och Syror	20	—	63	48,599	21	—	73	57,476
Fullfärdiga Åkdons-Fabriker	19	—	127	80,111	13	—	130	85,169
Kemiska Elddons do	7	—	311	68,842	7	—	314	81,513
Mekaniska verkstäder *)	23	—	857	423,756	24	—	834	425,330
Diverse mindre Fabriker	699	12	2,073	698,664	633	13	2,202	691,899
Summa	2,537	2,872	23,248	24,224,122	2,454	2,888	22,645	24,213,771
* Härförutan Motala Mekaniska Verkstad				479,061				435,040

Vid nedanskrifne Fabriker hafva under loppet af åren 1851 och 1852 följande quantiteter blifvit tillverkade:

<i>Bomulls- och Linne-Väfnads-Fabriker.</i>		År 1851.	År 1852.
Bomullslärf, Cambric, Shirting, Calico, Gingang			
och andra Bomullstyger	alnar	2,315,475	2,668,147
Dukar	stycken	15,057	10,052
Diverse Bomulls- och Linne-Väfnader m. m. .	alnar	356,945	428,664
d:o d:o d:o	stycken	45,449	54,220
<i>Klädes-Fabriker.</i>			
Fint Kläde	alnar	70,665	105,441
Medelfint Kläde	d:o	382,389	268,387
Groft d:o	d:o	540,793	438,859
Diverse Väfnader	d:o	384,353	440,724
d:o d:o	stycken	10,064	8,163
<i>Stofts-Fabriker.</i>			
Flanell, hel- och halfylle	alnar	10,519	11,319
Flaggduk	d:o	28,453	34,748
Mattväfnad	d:o	343	752
Diverse Väfnader	d:o	50	
<i>Siden-Fabriker.</i>			
Taft	alnar	64,910	54,800
Satin	d:o	26,511	33,224
Flor	d:o	1,634	2,079
Dukar	stycken	206,644	207,660
Diverse Väfnader	alnar	146,338	158,532
d:o d:o	stycken	1,492	397

		År 1851.	År 1852.
<i>Band-Fabriker.</i>			
Sidenband	stycken	23,213	24,736
d:o	alnar	7,932	6,923
Bomullsband	stycken	50,300	50,070
d:o	alnar	1,000	1,100
Ylleband	d:o	12,000	15,000
d:o	stycken	363	—
Snören	d:o	106	26
d:o	alnar	16,000	—
Diverse Band	d:o	—	18,600
<i>Mekaniska Bomulls-Spinnerier.</i>			
Bomullsgarn	skålpund	6,005,081	6,053,284
<i>Segelduks-Fabriker.</i>			
Segel- och Tältduk	alnar	699,094	602,802
Buldan och Prässenningsduk	d:o	91,074	78,636
Bomulls Säckduk	d:o	—	10,171
<i>Strump-Fabriker.</i>			
Strumpor, Ylle-	par	19,562	22,718
Bomulls-	d:o	102,270	151,664
Kalsonger, Ylle-	d:o	720	787
Bomulls-	d:o	13,466	18,449
Tröjor, Ylle-	stycken	4,692	3,810
Bomulls-	d:o	13,466	9,903
Tricot, Ylle- och Bomulls-	alnar	249	2,409
Diverse Väfnader	par	4,187	12,681
d:o	stycken	10,221	24,092

	År 1851.	År 1852.
<i>Socker-Bruk.</i>		
Kanarie- och Raffinad-Socker skålpund	7,478,420	7,268,921
Melis-Socker d:o	2,824,218	3,817,923
Lump- och Puder-Socker m. m. d:o	2,941,651	2,597,489
Kandi-Socker d:o	68,409	118,769
Kak- d:o d:o	1,963,305	2,716,663
Kandi-, Mellan- och Brun Sirup d:o	5,337,331	5,418,513
<i>Tobaks-Fabriker.</i>		
Kardus-Tobak skålpund	806,670	816,349
Bref- och Lös-Tobak samt Cigarrer d:o	200,175	302,705
Rull- och Präss-Tobak samt Pickanell d:o	825,885	757,656
Sous d:o	2,750,723	2,949,175
<i>Pappers-Bruk.</i>		
Regal-, Imperial- och Median-Papper Ris	568	509
Post-Papper d:o	1,738	3,033
Skrif- och Concept-Papper d:o	70,524	74,349
Tryck-Papper d:o	39,181	50,994
Kardus- d:o d:o	16,128	30,208
Makulatur- och Grå-Papper d:o	84,100	63,871
Socker-Papper d:o	3,349	3,212
Diverse sorter Papper d:o	54,992	40,387
d:o d:o d:o lispund	16,106	16,774
d:o d:o d:o stycken	4,276,369	3,535,287
d:o d:o d:o rullar	18,081	18,116

		År 1851.	År 1852.
<i>Kattuns-Tryckerier.</i>			
Kattun och Möbeltyg	alnar	80,775	212,379
Shawlar och Dukar	stycken	168,604	240,782
Diverse tryckta tyger	alnar	353,425	210,388
d:o d:o d:o	stycken	9,108	96
<i>Olje-Slagerier.</i>			
Lin-Olja	kannor	229,337	234,088
Rof-Olja	d:o	210,509	235,321
Oljekakor	skeppund	11,849	13,182
Linfrömjöl	tunnor	130	130
d:o	lispund	2,000	
<i>Såp-Sjuderier.</i>			
Såpa	fjeringar	21,468	22,459
<i>Saffians-Fabriker.</i>			
Saffians-skinn	stycken	40,035	4,651

Stockholm af Kongl. Commerce-Collegii Statistiska Contor den 18 November 1853.

Efter förordnande
E. G. Leyonmarck.

Litt. B.

Förteckning

å de Patenter, som blifvit af Kongl. Maj:ts och Rikets
Commerce-Collegium utfärdade år 1852, nemligen

för

Intressenterne i Kosta glasbruk, den 17 Januari, under 5 år, å en uppfinning att smälta alla sorters glas.

JÓNSSON, J. P., Bruksdisponent, d. 28 Januari, under 5 år, å ett slags formar för tillverkning af glasbouteiller.

WALLIN, P. E. L., Hattmakare-arbetare, den 4 Februari, under 5 år, å 2:ne maskiner för tillverkning af filthattar.

BERGVIK, J. G., Bruksförvaltare, den 6 Februari, under 8 år, å en förbättring i konstruktionen af pumpspel för fartyg.

WÄRNER, A., Bruksförvaltare, den 6 Februari, under 6 år, å ett sätt att glacera taktegel;

ÅSTRÖM, J., Silfverarbetare, den 6 Februari, under 8 år, å handpressar för pressning af skedar och gafflar;

HOLMGREN, J., Mekanikus, den 14 Februari, under 8 år, å ett sätt att medelst uppvärmd luft m. m. torka så väl tröskad som otröskad säd.

LÖNNBORG, C. J., Tapetseraremästare och STENSTRÖM, P. A., Snickaremästare, den 14 Februari, under 5 år, å en sängstol af uppgifven beskaffenhet.

ERICSSON, J., Civil-Ingenieur, m. m., den 21 Februari, under 10 år, å en s. k. kalorimachin.

SANDSTRÖM, A. P., Smidesfabriksidkare, den 21 Februari, under 6 år, å förfärdigande af särskilda axlar af jern med tillhörande cylindrar af trä, att begagnas vid tapet- och kattunstryckerier.

SJÖBERG, V., Fabriksidkare, den 21 Februari, under 8 år, å förbättringar i konstruktionen af kökspisar med slutna eldstäder.

- MUNKTELL, TH., Directeur, m. m., den 24 Februari, under 5 år, å ett slags transportabla qvarnverk.
- MUNKTELL, TH., Directeur, m. m., den 24 Februari, under 5 år, å ett slags transportabla hästvandringer.
- STÅL, C., Öfverste-Lieutenant, m. m., den 1 Mars, under 5 år, å ett sätt att af träd bereda lysgas.
- ÅKERBERG, L., Sekreterare i Bergs-Collegium, den 1 Mars, under 5 år, å ett sätt att af trä bereda lysgas.
- Gefle Manufaktur-Aktie-bolag, den 4 Mars, under 5 år, å en uppfinning att klistra, jemna och bereda varp. tråd och garn af bomull m. m. till väfning.
- Gefle Manufaktur-Aktie-bolag, den 5 Mars, under 5 år, å en uppfinning att omedelbart på en varpbom öfverföra varpen från bobiner.
- NYBLÆUS, C. G., Apothekare, den 5 Mars, under 5 år, å ett sätt att tillverka tvål.
- ÅKERMAN, C. F., Svarfvaremästare, den 10 Mars, under 5 år, å ett sätt att pressa brädspelsbrickor.
- ZETHELIUS, A., Bruksidkare, m. m., den 13 Mars, under 5 år, å ett sätt att genom sugande fläkt befordra luftväxling till påskyndande af sädens torkning i vanliga torkrior.
- KALLSTENIUS, G. S., f. d. Öfvermasmästare, den 13 Mars, under 6 år, å en uppfinning att medelst ouppvärmd luft och med begagnande af vanliga spetsbälgar eller blåsmachiner torka säd, m. m.
- SMITH, H., Engelsk undersåte, den 15 Mars, under 5 år, å en method att smälta silfver-blymalm.
- KÄLLSTRÖM, W. E., Skogsförvaltare, den 15 Mars, under 5 år, å s. k. planimetrar.
- WALKER, D., Fabriksföreståndare, den 15 Mars, under 5 år, å ett sätt att uti samma apparat och med begagnande af samma bränsle på samma gång tillverka stål och bereda gas.
- CADOVIUS, J. M., Spegelfabriksidkare, den 16 Mars, under 6 år, å ett sätt att grunda och slipa lister till förgyllda tafvelramar, speglar m. m.

- GILLOT, T. F. B., Civil-Ingenieur, den 22 Mars, under 5 år, å en uppfinning att genom vattens dekomposition medelst hvad slags kol som helst erhålla ren vätgas, m. m.
- CORLETT, CHARL. HARVEY, Civil- och Gas-Ingenieur i Hamburg, den 26 Mars, under 5 år, å förbättringar dels i sättet att behandla vissa materialier för beredning af gas, samt att tillverka svafvelsyrad lerjord m. m., dels i de apparater som vid gasberedningen användas.
- SCHEVEN, J., von, Sockerbruksidkare, den 5 April, under 8 år, å ett sätt att torka och bränna tegel, m. m.
- BÄCKSTRÖM, J. E., Orgelbyggare, den 7 April, under 5 år, å en uppfinning att för sammansättning af s. k. väderlådor i orgelbyggnader använda gjutet jern med gutta percha såsom lufttättningsmedel.
- FESCA, ALB., Machinfabrikant i Berlin, och LEMBCKE, EDV., Sockerbruksmästare i Stettin, den 24 April, under 5 år, å ett slags centrifugalmachin, äfvensom å uppgifvet sätt, att medelst densamma tillverka ett hvitt farin, hvaraf kan formas kaksocker och stampappar, m. m.
- AQUILON, J., Styckjunkare, den 4 Maj, under 8 år, å fordon med åtföljande cirkulerande bana.
- BJÖRKLUND, C., den 4 Maj, under 6 år, å redskap för bränvinsbränning af uppgifven beskaffenhet.
- PETERSSON, P., och SJÖSTEEN, B. F., Vagnmakare, den 10 Maj, under 5 år, å konstruktioner af och inrättningar å vagnskorgar.
- GUSUMS Bruks-Intressenter, den 10 Maj, under 5 år, å en sädesrensningmachin.
- CRONVALL, L. P., och SELLING, O. F., Musikaliske Instrumentmakare, den 13 Maj, under 7 år, å en repetitionsmekanik på fortepianos.
- STIERNSVÄRD, G. M., Capitaine, m. m., den 28 Maj, under 8 år, å en uppfinning att medelst turbin-pump uppfodra vatten, m. m.
- STIERNSVÄRD, G. M., Capitaine, m. m., den 28 Maj, under 8 år, å ett sätt att med begagnande af turbintjärna bereda smör.
- MALMBERG, N., Urfabriksidkare, den 8 Juni, under 10 år, å en uppfinning att verkställa ringning med stilla-hängande kyrkoklockor.

- BOLINDER, J. & C. G.**, Fabriksbolag, den 8 Juni, under 6 år, å förbättringar på flyttbara köksspisar eller kokapparater.
- KYLBERG, H. W.**, Landtbruks-skole-föreståndare, den 9 Juni, under 5 år, å tegelslagningssmachiner af särskild beskaffenhet.
- PIHL, O.**, Ingenieur i Christiania, den 9 Juni, under 5 år, å ett sätt att bereda lysgas.
- ROLIN, P. M.**, Urfabriksidkare, den 23 Juni, under 6 år, å en s. k. praktisk balancevisare.
- DAMM, J. H.**, Tegelbruksföreståndare, den 23 Juni, under 5 år, å en uppfinning att af vanlig tegellera tillverka gult tegel och ornament, m. m.
- BORDIN, N. P.**, Länsbyggmästare, den 30 Juni, under 7 år, å en värmapparat för ångbrännerier, m. m.
- FREDSBERG, F. A.**, Gravör, den 30 Juni, under 5 år, å en machin för verkställande af skorstensfäjning eller sotning.
- BERGSTRÖM, A.**, Fabriksidkare i Köpenhamn, den 6 Juli, under 5 år, å en uppfinning att bereda smärgel- och sten-papper.
- MICHAËLI, J.**, Grosshandlande, den 9 Juli, under 5 år, å en uppfinning att af zinkmetall eller zinkmalm tillverka zinkhvitt.
- FAHNERJELM, A. L.**, Capitaine och **LUNDBQVIST, J. E.**, Under-Lieutenant, den 12 Juli, under 10 år, å en uppfinning att genom sammankoppling af galvaniska ledningstrådar samtidigt antända bergskott.
- SANDBERG, N. F.**, Elev vid Teknologiska Institutet, den 12 Juli, under 7 år, å s. k. propellerpumpar af särskild beskaffenhet.
- NORDFELDT, P.**, Musikalisk Instrumentmakare, den 12 Juli, under 8 år, å en förbättrad konstruktion af mekaniken i fortepianos.
- SJÖBERG, V.**, Fabriksidkare, den 14 Juli, under 8 år, å förbättringar i konstruktionen af köksspisar och strykugnar med slutna eldstäder.
- TELLANDER, C. E.**, Tandläkare, den 29 Juli, under 10 år, å en method för kammarladdning m. m.
- BARNETT, TH.**, Engelsk undersåte, den 29 Juli, under 5 år, å vissa förbättringar å qvarnverk för malning af spanmål.

- LÖTHMAN, C. R., den 29 Juli, under 5 år, å en uppfinning att med begagnande af särskildt beskaffade qvarnstenar mala spanmål.
- FALKMAN, C., Hof-Distillator, och HYLIN, F. T., Fabriksidkare, den 6 Augusti, under 10 år, å ett sätt att medelst oupphörlig distillation tillverka flera sorter spiritus direkte af mäsik eller andra ämnen som innehålla alkohol.
- SANDSTRÖM, A. P., Smidesfabriksidkare, den 14 Augusti, under 8 år, å axelmutter af uppgifven beskaffenhet.
- HALLSTRÖM, O. G., Civil-Ingenieur, den 17 Augusti, under 10 år, å ett slags rotatoriska blåsmachiner.
- LINDBERG, P. A., Bensvärtfabriksidkare, den 20 Augusti, under 5 år, å särskildt beskaffade ugnar för bensvärtstillverkning, m. m.
- DE FORESTA, D., den 2 September, under 5 år, å en method att bereda lysgas.
- SMALL, J., Civil-Ingenieur, och HARTMANN, G. A. Handlande i Trondhjem, den 2 September, under 5 år, å en method att bereda lysgas.
- POWNALL, CH. J., den 9 September, under 5 år, å förbättringar i beredningen och behandlingen af lin, hampa, m. m.
- CRONSTRAND, BALTZAR, Capitaine, m. m., den 10 September, under 6 år, å machiner för formning af tegelgods, m. m.
- RICHTER, J., Handlande, den 15 September, under 5 år, å en uppfinning att göra spelkort ogenomskinliga.
- WIECHEL, G., Fabriksidkare, den 15 September, under 5 år, å en s. k. mailleuse helicoïde att begagnas å s. k. cirkulärväfstolar för tricottillverkning.
- BOLINDER, J. & C. G., Fabriksbolag, den 15 September, under 5 år, å tillverkning af s. k. »Pig-Troughs».
- THERMÆNIUS, J., den 24 September, under 6 år, å en förändring i konstruktionen af vandringshjul å s. k. hästvandrings.
- HJERTA, L. J., Grosshandlare och MICHAËLSON, J. Fabriksidkare, den 13 October, under 5 år, å apparater m. m. för åstadkommande af stearin.
- ROHMELL, A. M., Fabriksidkare, den 13 October, under 5 år, å ett slags rundsågar.

- MICHAËLSON, J., Fabriks-idskare, och HAMBERG, N. P., Chemiæ Adjunkt, den 19 October, under 5 år, å ett sätt att utur guldhaltiga malmer och guldhaltiga återstoder från metallurgiska operationer utdraga guldhalten.
- LEUFVENMARK, J. G., Källarmästare, den 19 October, under 7 år, å ett sätt att bränna mur- och taktegel.
- BUCHHOLZ, J. W., Civil-Ingenieur, och BUCHHOLZ, L., Handlande, den 21 October, under 8 år, å en förbättring i konstruktionen af ångvagnar och i sättet att anlägga jernvägar.
- BERG, C. G., Linkramhandlande, den 10 November, under 5 år, å ett sätt att rena alla slags fjäder, dun, tagel, m. m.
- KLÜGE, O., Fabriks-idskare, den 17 November, under 8 år, å ett sätt att tillverka vatten- och finkelfri sprit samt kemiskt ren sprit.
- GEDGE, J., den 26 November, under 5 år, å en machin för skärning och façonering af kork, m. m.
- SVANSTRÖM, N. F., Byggmästare, den 26 November, å bergsuppfordringsspel enligt ritning.
- BURMAN, L. A., Commissions-Landtmätare, den 26 November, under 8 år, å planimetrar, enligt ritning.
- SCHWARTZ, CL., Controlleur, den 9 December, under 6 år, å tillverkning af särskildt konstruerade kokspisar.
- CARNEGIE & Co, D., Fabriksbolag, den 17 December, under 5 år, å ett sätt att genom evaporering medelst varm luft raffinera socker.
- RABE, S., Tegelslagare, den 24 December, under 5 år, å en method för bränning af mur- och taktegel samt dikes-rör.
-

Lit. C.

**Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne
Förteckningar öfver Handtverkare med deras Gesäller, Lär-
lingar och andre Arbetare år 1852.**

<i>I Städerne:</i>	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre arbetare.
Alingsås	44	4	23	37	20
Arboga	51	4	28	34	2
Askersund	31	1	13	16	—
Borås	49	13	49	38	2
Calmar	102	5	82	152	1
Carlshamn	101	7	44	148	22
Carlskrona	215	23	124	223	12
Carlstad	81	6	60	76	14
Christianstad	134	6	181	255	6
Christinehamn	55	3	29	70	—
Cimbritshamn	31	4	18	62	—
Eksjö	59	7	38	65	—
Engelholm	67	10	44	52	—
Enköping	56	5	17	23	—
Eskilstuna	209	25	739	192	—
Fahlun	62	4	68	69	3
Falkenberg	31	9	14	6	1
Falköping	13	1	5	12	—
Gefle	143	22	130	154	27
Grenna	25	4	9	23	—
Transport	1,559	163	1,715	1,707	110

	Männer.	Ovinnor.	Gesäller.	Lärlingar.	Andre arbetare.
Transport	1,559	463	1,745	1,707	110
Göteborg	260	23	438	361	153
Halmstad	73	2	55	80	2
Hedemora	38	3	26	27	3
Helsingborg	104	11	88	183	7
Hernösand	53	5	39	49	5
Hjo	27	2	19	31	—
Hudiksvall	53	9	35	49	1
Jönköping	104	7	82	162	14
Kongelf	20	2	9	6	1
Kongsbacka	22	1	9	3	8
Köping	48	4	25	43	9
Laholm	35	4	15	17	—
Landskrona	77	4	54	117	—
Lidköping	86	6	64	75	5
Lindesberg	14	—	10	6	—
Linköping	122	13	122	177	19
Luleå	36	—	3	12	7
Lund	143	7	114	188	6
Malmö	259	21	224	330	3
Mariefred	24	3	21	27	—
Mariestad	48	1	34	44	7
Marstrand	12	1	6	3	3
Nora	24	2	16	17	2
Norrköping	230	51	261	390	123
Norrtelje	48	6	12	16	2
Transport	3,519	351	3,496	4,090	490

	Män- ner.	Qvin- nor.	Gesäll- er.	Lärling- ar.	Andre arbetare.
Transport	3,549	351	3,496	4,090	490
Nyköping	80	15	43	68	13
Philipstad	21	1	6	20	—
Piteå	38	3	11	20	—
Sala	41	1	10	22	—
Sigtuna	17	—	6	9	—
Skånör	2	—	—	1	1
Skara	35	3	12	21	—
Skenninge	35	7	23	39	22
Sköfde	20	2	14	39	—
Stockholm	1,408	102	2,003	2,482	901
Strengnäs	28	1	16	24	—
Strömstad	25	—	11	14	5
Sundsvall	86	16	67	36	—
Säther	18	2	13	16	1
Söderhamn	50	1	29	48	—
Söderköping	26	3	14	29	—
Södertelje	20	3	17	15	—
Sölvitsborg	47	4	24	50	7
Thorshälla	18	—	15	18	—
Trosa	19	—	7	8	1
Uddevalla	61	7	72	78	—
Ulricehamn	19	1	10	4	4
Umeå	36	—	4	19	—
Upsala	451	25	156	221	13
Wadstena	51	2	25	48	2
Transport	5,871	550	6,104	7,439	1,460

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre arbetare.
Transport	5,874	550	6,404	7,439	1,460
Warberg	48	5	42	38	9
Waxholm	34	—	44	—	8
Wenersborg	71	4	52	53	—
Westervik	67	6	52	59	16
Westerås	60	13	85	110	—
Wexjö	81	6	59	400	3
Wimmerby	36	6	13	44	2
Wisby	98	13	62	153	12
Ystad	107	7	86	124	—
Åmål	36	3	22	36	—
Örebro	90	8	81	87	16
Öregrund	10	—	3	3	—
Östhammar	22	4	11	9	1
Summa	6,628	625	6,686	8,225	1,527
<i>Städer som lyda under Landsrätt:</i>					
Borgholm	9	3	—	4	—
Haparanda	17	1	2	10	—
Skellefteå	13	—	4	5	—
Östersund	42	1	11	—	—
Summa	81	5	17	19	—

	Männer.	Qvinnor.	Gesäller.	Läringar.	Andre arbetare.
<i>Köpingar:</i>					
Arvika	46	4	15	23	2
Båstad	17	1	6	8	1
Christianopel	1	—	—	—	—
Döderhultsvik	15	—	19	23	—
Figeholm	1	—	1	—	—
Gamleby	1	—	1	2	—
Ljungby	14	—	5	10	1
Lysekihl	—	—	—	—	—
Malmköping	18	—	7	12	1
Motala	30	4	21	11	22
Mönsterås	5	—	2	4	—
Mörbylånga	—	—	—	—	—
Pataholm	2	—	—	—	—
Ronneby	29	1	—	—	—
Trelleborg	78	4	26	45	4
Waldemarsvik	2	1	4	1	—
Örnsköldsvik	7	—	—	—	—
Summa	266	15	107	139	31

	Handverkare.					Gerningsmän.	
	Männer.	Qvinnor.	Antagne arbetare.			Mästare.	Arbetare.
			Gesäller.	Lärlingar.	Andre arbetare.		
<i>På Landet:</i>							
Blekinge Län	4	—	4	—	—	256	164
Calmar dito	40	—	4	9	1	544	259
Christianstads dito	283	6	84	245	23	652	604
Elfsborgs dito	49	—	9	6	4	417	38
Gefleborgs dito	22	—	6	4	1	502	181
Gottlands dito	44	—	—	2	—	271	91
Göteborgs och Bohus dito	47	2	32	28	12	126	250
Hallands dito	29	1	1	2	1	377	139
Jemtlands dito	6	—	—	—	1	121	16
Jönköpings dito	73	—	7	8	11	251	373
Kopparbergs dito	6	—	—	3	—	164	45
Kronobergs dito	15	1	4	6	—	392	292
Malmöhus dito	468	4	135	312	52	1,637	1,175
Norrbottnens dito	28	—	4	—	—	13	4
Skaraborgs dito	16	1	9	20	3	312	109
Stockholms dito	22	2	16	35	15	719	213
Södermanlands dito	224	—	9	26	59	401	140
Upsala dito	2	—	—	—	—	494	261
Wermlands dito	89	—	14	21	11	393	96
Westerbottnens dito	10	—	—	—	4	92	11
Westernorrlands dito	—	—	—	—	—	428	76
Westmanlands dito	—	—	—	—	—	521	181
Örebro dito	83	—	3	4	31	324	187
Östergötlands dito	315	—	43	32	101	1,020	731
Summa	4,782	17	381	733	330	10,427	5,633

Litt. D.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevilling, hvartill Fabrikanter och Manufakturister samt Handtverkare i Städerna och Köpingarne blifvit taxerade år 1852.

<i>I Städerna:</i>	Fabrikanter och Manufakturister.			Handtverkare.		
Alingsås	42	—	—	212	24	—
Arboga	334	—	—	240	—	—
Askersund	42	—	—	138	—	—
Borås	290	—	—	370	24	—
Calmar	202	—	—	688	24	—
Carlshamn	208	—	—	520	—	—
Carlskrona	206	16	—	1,281	—	—
Carlstad	403	—	—	588	32	—
Christianstad	226	—	—	1,771	—	—
Christinehamn	27	16	—	196	16	—
Cimbritshamn	72	—	—	176	—	—
Eksjö	43	24	—	150	—	—
Engelholm	57	—	—	285	—	—
Enköping	39	—	—	283	—	—
Eskilstuna	196	—	—	1,383	—	—
Fahlun	83	—	—	447	—	—
Falkenberg	20	—	—	88	—	—
Fahlköping	34	—	—	40	—	—
Gefle	665	—	—	1,283	—	—
Transport	2,887	8	—	10,111	24	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	2,887	8	—	10,144	24	—
Grenna	30	24	—	407	—	—
Göteborg	4,491	—	—	4,621	—	—
Halmstad	202	—	—	408	—	—
Hedemora	50	—	—	167	—	—
Helsingborg	439	—	—	474	8	—
Hernösand	65	—	—	279	—	—
Hjo	46	—	—	109	—	—
Hudiksvall	54	—	—	214	—	—
Jönköping	336	—	—	705	24	—
Kongelf	30	—	—	60	—	—
Kongsbacka	34	—	—	84	—	—
Köping	35	—	—	198	—	—
Laholm	21	—	—	103	—	—
Landskrona	439	—	—	430	—	—
Lidköping	41	32	—	425	—	—
Lindesberg	15	24	—	56	24	—
Linköping	170	—	—	985	—	—
Luleå	23	—	—	174	8	—
Lund	244	—	—	852	—	—
Malmö	909	—	—	1,917	40	—
Mariefred	36	—	—	128	—	—
Mariestad	118	—	—	394	—	—
Marstrand	—	—	—	40	16	—
Nora	15	—	—	107	—	—
Norrköping	4,780	—	—	3,012	24	—
Transport	14,914	40	—	26,163	24	—

	Fabrikanter och Manufaktur- turister.			Handverkare.		
Transport	14,911	40	—	26,163	24	—
Norrtelje	85	—	—	177	—	—
Nyköping	512	—	—	787	—	—
Philipstad	—	—	—	87	—	—
Piteå	26	—	—	150	—	—
Sala	135	—	—	156	—	—
Sigtuna	12	—	—	68	—	—
Skånör	—	—	—	8	—	—
Skara	12	—	—	157	—	—
Skenninge	28	—	—	229	—	—
Sköfde	8	—	—	95	—	—
Stockholm	9,635	—	—	36,709	1	—
Strengnäs	28	—	—	123	—	—
Strömstad	14	—	—	61	40	—
Sundsvall	72	—	—	513	—	—
Säther	20	32	—	85	—	—
Söderhamn	43	—	—	197	—	—
Söderköping	76	—	—	132	—	—
Södertelje	94	—	—	87	—	—
Sölvitsborg	25	—	—	159	24	—
Thorshälla	77	—	—	72	—	—
Trosa	11	—	—	48	—	—
Uddevalla	359	—	—	455	—	—
Ulricehamn	69	—	—	88	—	—
Umeå	72	16	—	161	24	—
Transport	26,325	40	—	66,969	17	—

	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Transport	26,325	40	—	66,769	17	—
Upsala	206	—	—	1,285	—	—
Wadstena	45	—	—	256	—	—
Warberg	79	16	—	224	16	—
Waxholm	—	—	—	129	—	—
Wenersborg	56	—	—	393	—	—
Westervik	115	—	—	257	36	—
Westerås	245	—	—	451	—	—
Wexiö	16	—	—	289	—	—
Wimmerby	40	—	—	405	—	—
Wisby	243	—	—	926	—	—
Ystad	311	—	—	592	—	—
Åmål	70	—	—	159	—	—
Örebro	387	—	—	542	—	—
Öregrund	4	—	—	40	—	—
Östhammar	24	—	—	106	—	—
Summa	28,137	8	—	72,724	21	—
<i>Under landsrätt lydande Städer:</i>						
Borgholm	14	—	—	22	—	—
Haparanda	25	—	—	88	24	—
Skellefteå	—	—	—	58	32	—
Östersund	—	—	—	134	32	—
Summa	39	—	—	303	40	—

<i>Köpingar :</i>	Fabrikanter och Manufakturister.			Handverkare.		
Arvika	4	—	—	106	32	—
Bergqvara	18	—	—	—	—	—
Båstad	46	—	—	63	—	—
Christianopel	3	—	—	3	—	—
Döderhultsvik	42	—	—	54	—	—
Figeholm	10	—	—	—	—	—
Gamleby	—	—	—	—	—	—
Ljungby	5	—	—	11	—	—
Lysekihl	4	24	—	—	—	—
Malmköping	34	—	—	72	—	—
Motala	20	—	—	116	—	—
Mönsterås	48	—	—	22	—	—
Mörbylånga	—	—	—	—	—	—
Pataholm	24	—	—	2	—	—
Påskalavik	—	—	—	—	—	—
Ronneby	57	—	—	163	—	—
Trelleborg	52	—	—	242	—	—
Waldemarsvik	18	—	—	24	—	—
Örnsköldsvik	2	—	—	9	—	—
Summa	387	24	—	887	32	—

Litt. E.

Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne Förteckningar öfver den Bevillning, hvartill Fabrikanter, Manufakturister, Handverkare och Gerningsmän på Landet blifvit taxerade år 1852.

	Fabrikanter och Manufak- turister.			Handverkare.			Gerningsmän.		
Blekinge Län	4,059	—	—	2	—	—	345	32	—
Calmar dito	549	—	—	24	8	—	856	8	—
Christianstads dito	397	40	—	707	40	—	860	32	—
Elfsborgs dito	4,672	—	—	78	16	—	298	—	—
Gefleborgs dito	453	24	—	49	40	—	302	40	—
Gottlands dito	43	32	—	28	—	—	374	—	—
Götheborgs och Bohus dito	5,084	—	—	280	16	—	438	16	—
Hallands dito	46	—	—	34	16	—	445	8	—
Jemtlands dito	33	—	—	44	—	—	474	—	—
Jönköpings dito	377	32	—	60	8	—	272	46	—
Kopparbergs dito	346	—	—	7	—	—	222	—	—
Kronobergs dito	509	40	—	34	—	—	509	8	—
Malmöhus dito	284	—	—	986	—	—	2,480	—	—
Norrbottnens dito	85	—	—	42	16	—	19	—	—
Skaraborgs dito	472	—	—	54	16	—	393	16	—
Stockholms dito	678	24	—	94	—	—	848	8	—
Södermanlands dito	523	—	—	279	—	—	443	—	—
Upsala dito	57	—	—	3	—	—	588	—	—
Wermlands dito	394	—	—	445	16	—	425	—	—
Westerbottnens dito	442	16	—	47	32	—	407	8	—
Westernorrlands dito	275	40	—	—	—	—	484	24	—
Westmanlands dito	28	32	—	—	—	—	447	24	—
Örebro dito	93	—	—	420	—	—	465	16	—
Östergöthlands dito	807	—	—	444	16	—	1,348	16	—
Summa	44,375	40	—	3,488	—	—	13,418	14	—

Litt. F.

Sammandrag af de till Commerce-Collegium indkomne oppgifter å sådane personer, som, enligt 12 och 26 §§ af Kongl. Fabriks- och Handtverks-Ordningen, såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handtverksarbeten i Städerna *).

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Alingsås	6	3	9
Arboga	14	—	14
Askersund	13	6	19
Borås	19	10	29
Calmar	79	5	84
Carlshamn	45	2	47
Carlskrona	62	13	75
Carlstad	29	12	41
Christianstad	31	6	37
Christinehamn	21	14	35
Cimbritshamn	12	1	13
Eksjö	5	3	8
Engelholm	10	—	10
Enköping	16	—	16
Eskilstuna	43	—	43
Fahlun	29	—	29
Falkenberg	5	2	7
Falköping	7	4	11
Transport	446	81	527

*) Enligt de för de under landsrätt lydande Städerna och Köpingarne indkomne oppgifter hafva under året icke några sådane personer der förekommit.

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Transport	446	81	527
Gefle	406	26	432
Grenna	14	4	18
Götheborg	79	28	107
Halmstad	18	15	33
Hedemora	25	17	42
Helsingborg	20	11	31
Hernösand	15	—	15
Hjo	7	7	14
Hudiksvall	34	8	42
Jönköping	77	37	114
Kongelf	6	—	6
Kongsbacka	5	—	5
Köping	13	—	13
Laholm	4	—	4
Landskrona	10	—	10
Lidköping	15	8	23
Lindesberg	2	—	2
Linköping	55	60	115
Luleå	12	3	15
Lund	154	5	159
Malmö	143	274	417
Mariefred	10	6	16
Mariestad	3	—	3
Marstrand	1	—	1
Nora	9	2	11
Transport	1,283	592	1,875

	Männer.	Qvinor.	Summa.
Transport	1,283	592	1,875
Norrköping	143	132	275
Norrtelje	7	1	8
Nyköping	56	15	71
Philipstad	26	9	35
Piteå	15	5	20
Sala	21	20	41
Sigtuna	6	1	7
Skånör	3	—	3
Skara	29	9	38
Skenninge	8	5	13
Sköfde	4	1	5
Stockholm	664	139	800
Strengnäs	10	6	16
Strömstad	10	1	11
Sundsvall	34	17	51
Säther	5	—	5
Söderhamn	5	—	5
Söderköping	12	2	14
Södertelje	20	14	34
Sölvitsborg	17	—	17
Thorshälla	4	—	4
Trosa	—	—	—
Uddevalla	26	1	27
Ulricehamn	2	—	2
Umeå	24	7	31
Transport	2,431	977	3,408

	Männer.	Qvinor.	Summa.
Transport	2,431	977	3,408
Upsala	69	5	74
Wadstena	32	4	36
Warberg	20	—	20
Waxholm	—	—	—
Wenersborg	15	4	19
Westervik	47	29	76
Westerås	26	—	26
Wexiö	47	11	58
Wimmerby	11	—	11
Wisby	34	15	49
Ystad	17	—	17
Åmål	14	6	20
Örebro	45	9	54
Öregrund	6	1	7
Östhammar	15	1	16
Summa	2,829	1,062	3,891

Litt. G.

**Sammandrag af de till Kongl. Commerce-Collegium inkomne
uppgifter å sådane personer, som, enligt 12 och 26 §§ af
Kongl. Fabriks- och Handtverks-Ordningen, såsom försörj-
ningsmedel med egna händer till afsalu åstadkomma handt-
verksarbeten på landet.**

	Männer.	Qvinnor.	Summa.
Blekinge Län	122	—	122
Calmar dito	—	—	—
Christianstads dito	3	—	3
Elfsborgs dito	148	—	148
Gefleborgs dito	29	—	29
Gottlands dito	6	—	6
Göteborgs och Bohus dito	—	—	—
Hallands dito	41	—	41
Jemtlands dito	—	—	—
Jönköpings dito	—	—	—
Kopparbergs dito	2	—	2
Kronobergs dito	—	—	—
Malmöhus dito	15	—	15
Norrbottnens dito	—	—	—
Skaraborgs dito	—	—	—
Stockholms dito	—	—	—
Södermanlands dito	6	—	6
Upsala dito	—	—	—
Wermlands dito	—	—	—
Westerbottnens dito	—	—	—
Westernorrlands dito	—	—	—
Westmanlands dito	4	—	4
Örebro dito	—	—	—
Östergöthlands dito	23	—	23
Summa	399	—	399

STOCKHOLM, 1854.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.
